

Borås Tidning

MÅNDAG
26 november 2018
Vecka 48
Grundad 1826
Pris 20 kronor
Webb: bt.se

NORRBY: ÖVERSJÖ KAN KLIVA IN SOM TRÄNARE I SUPERETTAN

"Det finns förslag att ta ställning till - vilket så klart är jättekul", säger Marcus Översjö.

SPORT / DEL 2, SID 4

SPORT / DEL 2, SID 6

Mance tog AFC tillbaka till allsvenskan

BORÅS / SID 8

Borås rustar för vinterns snöröjning

"Med mer kunskap tror vi att de flesta får större förståelse", säger Mikael Barsk.

BORÅS / SID 9

De hyllar minnet av sin kompis

För ett år sedan gick José Gomez-Sanchez bort i cancer. Nu får han en egen rockgala.

LEDARE / SID 2

"Brexitavtalet är ytterst svårsmält för det brittiska parlamentet."

BT:s ledare om brexit-överenskommelsen i går.

BORÅS / SID 6

"Jag tror på samarbete i mitten"

Peter Eriksson (MP) talade på partiets utbildningsdagar i Borås i går.

KULTUR & NÖJE /
DEL 2, SID 2-3

LENA
KVIST

om Augustipriset
som delas ut i dag

"Boken är en riktig bladvändare och en ovanligt oförutsägbar roman."

"På något sätt insåg jag att det fanns ingen annan väg att gå. Jag hade motivationssamtal varje dag, och de ställde krav på att jag skulle äta och dricka."

Evelina Ellström
om vändpunkten i hennes
behandling mot ätstörningar.

FOTO: JAN PETERSSON

- 18-åriga Evelina Ellström besegrade anorexin efter fem års kamp.
- Start i dag för BT:s artikelserie om vården vid ätstörningar. BORÅS / SID 4-5

ARTIKELSERIE: VÅRD VID ÅTSTÖRNINGAR

Evelina Ellström var inlagd för dygnetrunnvård på sjukhus i två år. Sjukdomen stal sammanlagt fem år av hennes liv, men nu är hon frisk och pluggar till undersköterska.

Evelina besegrade den svåra anorexin

- 18-åriga Evelina Ellström har besekrat ätstörningen efter fem års kamp.
- – Jag skulle aldrig vilja bli sjuk igen efter den resan som jag har gjort, säger hon.

HERRLJUNGA. Evelina och föräldrarna dukar fram fika på köksbordet i villan utanför Herrljunga. Hon har själv bakat den ljuvliga kladdkakan och tvekar inte att lägga upp en rejäl bit med gräddor därtill.

– Jag har lärt mig att det är okej med kakor ibland. Behandlingen och samtalen har avdramatiserat min syn på mat, säger hon och stoppar skeden i munnen.

Den njutningsfulla stunden, när len mintchokladkaka smälter på tungan, är i sig en bekräftelse på att hon har kommit långt efter år av ångestfyllda matsituationer.

Hon var bara tolv när anorexin tog kontroll över hennes tankevärld.

– Jag har inget riktigt bra svar på varför det började, mer än att jag hade

dålig självkänsla. Jag kände att jag inte räckte till och var för tjock så jag började minska på maten mer och mer. Till slut var jag fast i mönstret.

När familjen sökte hjälp på vårdcentralen, i december 2012, vägde hon bara 34 kilo och remitterades till slutenvården på BUP, barn- och ungdomspsykiatri.

– Det var ett hemskt

ställe. Det fanns utåtagerande ungdomar med alla möjliga diagnoser på avdelningen. Folk mädde jättedåligt, var högljuda och självskadade varje dag, berättar Evelina.

Hon hade motsatt sig sjukvård överhuvudtaget, och den kaotiska situationen på en låst avdelning förstärkte hennes motstånd.

– Inte ens vi föräldrar, som turades om att bo där med Evelina, fick komma och gå som vi ville. Vi tvingades argumentera med personal för att bli utsläppta. Det var som ett fängelse, säger pappa Ulf. Evelina matvägrade.

– De kom med stora portioner på tallrik, och när jag inte ville ha så fick jag gå därifrån. Så här i efterhand tycker jag faktiskt att det var konstigt.

Hon reagerade också på att åtstörda patienter fick gå på toaletten i samband med måltider.

– Det var hur lätt som helst att gå in och spy om man hade ätit något. Och

NYHETSCHEF:

Eric Klefberg
033-700 07 55
nyhetschefen@bt.se

AGENDACHEF:

Hanna Grahn
033-700 07 56

BITR. NYHETSCHEF:

Karin Samuelsson
033-700 07 18

TIPSA OSS!
Hör av dig med nyhetstips till tipsa@bt.se eller ring 033-700 07 07

SENASTE NYTT:
www.bt.se

Gå in på bt.se och kommentera artikeln

man kunde aktivera sig hur mycket som helst för att förbränna kalorier.

Efter fyra månader på den låsta avdelningen var Evelina i så dåligt skick att läkare ordinerade sondmatning.

– Hon sondmatades i åtta månader! Det var fasansfullt för vi såg att hon inte blev bättre, bara sämre, säger mamma Agneta.

Evelina medicinerades mot ångest och depression, men upplever att hon inte fick någon behandling mot ätstörning, en mer än samtal en gång i veckan.

”Hon sondmatades i åtta månader! Det var fasansfullt för vi såg att hon blev inte bättre.”

– Man bara var där, och tiden gick. Jag övade inte på att äta en enda gång för de krävde inte det.

Föräldrarna ifrågasatte gång på gång bristen på ef-

ektiv behandling, och krävde bättre planering.

– De tyckte nog att vi var jättebesvärliga, konstaterar Ulf.

De anmälde vården till Ivo, Inspektionen för vård och omsorg, utan att få något gehör för sin kritik. ”Ansvar för behandlingen och upplägget ska ligga hos de professionella, det vill säga personalen och inte hos föräldrarna”, står det i beslutet.

Efter månader av tjat, och byte till en mer lyhörd läkare, lyckades de få remiss till privata Mandometerkliniken slutenvård i Stockholm.

Det blev vändpunkten efter ett års inläggning på sjukhuset i Borås. Evelina började ta sitt förnuft till fänga, som Agneta uttrycker det.

– På något sätt insåg jag att det fanns ingen annan väg att gå. Jag hade motivationssamtal varje dag, och de ställde krav på att jag skulle äta och dricka, säger Evelina.

Portionerna var pyttesmå i början eftersom hon

inte hade ätit på över ett år.

– Jag fick lägga upp tio gram på deras speciella väg, mandometern. Det kändes jättebra att de inte kom med stora portioner som någon annan hade lagt upp, säger Evelina.

”Vi tvingades argumentera med personal för att bli utsläppta. Det var som ett fångelse.”

Portionerna trappades gradvis upp. Patienterna involverades i förberedelserna för att lära sig tillaga näringsrik mat och känna trygghet i att veta vad maten bestod av.

Efter måltiden var det obligatorisk vila under värmefilt för alla.

– Under den halvtimmen fick man inte gå på toa. De satte stopp för alla gamla mönster med kränkning och överdriven aktivitet, berättar Evelina.

Hon anammade snabbt funktionerna på mando-

Fikastund i köket. I bakgrunden syns mamma Agneta Ellström.

”De satte stopp för alla gamla mönster med kränkning och överdriven aktivitet.”

Föräldrarna Agneta och Ulf har varit ett stort stöd under Evelinas sjukdomsperiod, och de turades om att bo med henne under åren på sjukhus.

metern, bland annat symboler som underlättar för kropp och sinne att uppfatta mättnadskänsla. Patienterna skulle också lära sig att äta i normalt takt, cirka tolv minuter för en portion.

Efter ett år, med avbrott för sommaruppehåll, var Evelina tillräckligt frisk för att fortsätta behandlingen på Mandometerkliniken dagvård i Alingsås parallellt med skolgång.

– Jag kunde gå tillbaka till min vanliga årskull eftersom jag hade gått i sjukhusskola både i Borås och Stockholm. Det var ett stort genombrott, att jag kunde leva ett vanligt liv med skola, träffa kompisar och så.

Samtalen på kliniken minst en gång i veckan var ovärderliga.

– Det kändes alltid skönt att åka dit och prata av sig. Min behandlare förstod mig och hade alltid svar vad jag än tog upp.

Strax före sin 18-årsdag i våras var Evelina färdigbehandlad. Hon kommer att följas upp med återbe-

sök under fem år för att minska risken för återfall.

Ordet ”trygghet” återkommer när Evelina summerar tillfrisknandet: Tryggheten i att personalen på Mandometerkliniken alltid fanns tillgänglig och prioriterade henne när hon behövde dem. Tryggheten med ett strukturerat övningschema och fasta rutiner. Tryggheten i lättbegripliga instruktioner som visade hur hon skulle lära sig äta igen.

Evelina medger att det fortfarande kan kännas jobbigt i vissa matsituationer, men hon är uppmärksam på signalerna.

– Då försöker jag påminna mig om allt jag har lärt mig. Jag skulle aldrig vilja bli sjuk igen efter den resan som jag har gjort.

TEXT
HANNELE PARVIAINEN
hannele.parviainen@bt.se
033-700 07 11

FOTO
JAN PETTERSSON
jan.pettersson@bt.se
033-700 07 33

”Speciella sjukhusplatser hade varit optimalt”

Vården av unga ätstörda patienter har förändrats efter Evelina Ellströms sjukhusvistelse på bup i Borås.

– I dag skulle hon ha slussats till ätstörningsmot-tagnings dagvård efter en kortare tid hos oss, säger chefsöverläkare Lena Risö.

BORÅS. Hon ser flera fördelar med att all ätstörningsvård numera samlas inom samma enhet på Solhem, inte minst för att personalen har specialkompetens.

– Optimalt vore om regionen också hade speciella sjukhusplatser för barn under 16 år med ätstörning, men det är ett politiskt beslut att bara jobba med dagvård och mellanvård, säger Lena Risö.

Det var hon som skrev Evelinas remiss till Mandometerkliniken slutenvård efter ett års inläggning på barnpsykiatriska akutavdelningen i Borås.

Tillsammans med psykologen på Säs, som Evelina behöll kontakten med under hela behandlingstiden, gjorde hon också behandlingsuppföljning på plats i Stockholm.

– Det var en lugnare avdelning eftersom de enbart hade ätstörningspatienter, och de jobbade mycket med värme och alternativa behandlingsformer. De nådde henne på ett annat sätt än vi gjorde, säger Lena Risö.

Samtidigt konstaterar hon att året på bup kan ha gjort Evelina mogen för att ta emot hjälp mot anorexi.

– När man blir ett år äldre och utvecklas så klarar man nästa nivå bättre. Det var det jag såg när jag remitterade henne vidare.

HANNELE PARVIAINEN

Lena Risö

BT i morgon: Vård för ätstörda blir politisk stridsfråga.